

Diplomová práce
Mgr. Nicol T h a l e r o v é
předložená k uznání jako práce rigorózní

na téma

Právní aspekty asistované reprodukce

P o s u d e k o p o n e n t k y

Formální hledisko. Předložená diplomová práce má celkem 135 stran, 116 stran vlastního textu. Je rozdělena do devíti kapitol, jimž přechází úvod a následuje závěr; kapitoly jsou dále podrobně členěny, práce je tudíž dobře přehledná. Před úvodem a za závěrem jsou položeny standardní části kvalifikačních VŠ prací, abstrakt je přeložen do angličtiny, práce je uzavřena několika přílohami, statistickými tabulkami některých aspektů rubrikované problematiky a obrazovou informací.

Systematicke práce lze přitakat (srov. dále).

Seznam literatury je nad míru bohatý (více než stovka titulů), vhodně uspořádaný. Je tu i značný počet cizích výstupů. Je s podivem, že doktorandku neoslovila učebnice Rodinného práva zpracovaná členy zdejší katedry občanského práva, vydaná již v první polovině loňského roku (oponovaná práce byla odevzdána až půl roku poté).

Poznámkový aparát odpovídá svým rozsahem délce práce i počtu prací uvedených v seznamu. Poznámkovému aparátu lze vytknout některá pochybení, i závažnější (jež by bylo, v případě publikace práce, vhodné odstranit).

Téma. Zvolené téma není sice úplně nové, ale stále je velmi aktuální, a aktuálnost si nejspíš vždy podrží. Neustálý vývoj na poli medicíny a biologie

bude otvírat stále nové a nové otázky – to na straně jedné, současné proměny života společnosti a zvyšující se poptávka po jiných než přirozených způsobech početí, popř. obecněji, po získání potomka co možná vlastního (a contrario právní cestou osvojení), bude zvyšovat význam předmětného tématu, to na straně druhé: není možné přeslechnout volání po adekvátní reakci adresované právní teorii i legislativě.

Zvolené téma jistě kladlo na doktorandku vysoké nároky, jak pokud jde o teoretické znalosti nejen právní/právnícké, ale také, a snad především medicínské a biologické, tak pokud jde o zpracování všeho sebraného materiálu. Náročnost zvyšuje i fakt, že obsahem práce není jen zpracování vlastního tématu práce, ale jsou tady rozebrány i některé další související problematiky (např. surogační mateřství), a kromě toho autorka svým zkoumáním nezůstala na území České republiky, ale věnovala pozornost také právní situaci ve Velké Británii a v Italské republice.

Základní metoda, kterou doktorandka používá, je metoda analytická, dílem rovněž historická a v souvislosti s ní i komparační, a sociologická. V určitém ohledu se uplatnila také metoda deduktivní.

Obsah práce. V první kapitole se doktorandka zabývá otázkami neplodnosti, což je téma recentně velmi diskutované, a bylo zásadním důvodem hledání východisek, např. právě medicínských, resp. biologických. (Tady je velmi zajímavá pasáž věnovaná historii, a k tomu podotýkám z hlediska současné reality: po celou historickou dobu byla neplodná žena doslova poznamenána svou nedokonalostí, v současnosti se prohlubující neplodnost muže je natolik společenským tabu, že stigmatizujícím momentem ani být nemůže.) Ve druhé kapitole jsou nastíněny jednotlivé možné medicínské postupy, jimiž je v současnosti neplodnost toho kterého lidského jedince řešena. Třetí kapitola je již speciálně zaměřena na právní postavení embrya in vitro. Autorka se jím zabývá i v pohledu jednotlivých hlavních světových náboženství. Čtvrtou kapitolu doktorandka věnuje pěti rozhodnutím ESLP a tradičnímu volnému uvážení státu, jemuž se v této rovině dostalo označení „doktrína margin of appreciation“. V páté kapitole se doktorandka zabývá in vitro fertilizací z hlediska všech možných právních aspektů. Právní stránka jakýchkoli dispozic v této oblasti je kruciólním bodem, bodem zlomu: jakékoli pochybení, jemuž by

kvalitní právní úprava mohla zabránit, je potenciálním zdrojem nebezpečí pro menší či větší množinu lidí.

Šestou kapitolu doktorandka vyhradila úvahám de lege ferenda. Vidí tři problémy, které by měly být výslovně legislativně řešeny. Bez ohledu na to, že mám dojem, že problémů je víc, je podle mého názoru z právního hlediska nejdůležitější uvažování nad možností odtajnění osoby dárce. Pokud má ČR výhradu k čl. 7 Úmluvy o PD, celkem nic nás akutně nenutí k přijetí úpravy v uvedeném směru. Pravdou ale je, že právo dítěte znát svůj původ by mělo být omezováno co možná nejméně, a to za všech okolností (tj. bez ohledu na existenci výhrady). Doktorandka správně uvádí, že jakékoli rozhodnutí bude vždycky mít svá pro a svá proti. Sedmá kapitola je opět vyhrazena speciálnímu problému, totiž určování otcovství k dítěti počatému za pomoci metod asistované reprodukce. (V této kapitole shledávám několik drobných pochybení, jak právních, tak ve zvolené formulaci, což pak také vyvolá právní chybu.) V osmé kapitole autorka věnuje letmou pozornost surrogátnímu mateřství. A konečně v deváté, poměrně rozsáhlé kapitole doktorandka dává čtenáři nahlédnout do právní úpravy jednak Spojeného království, jednak Italské republiky, zvolila takto právní úpravy z hlediska liberálnosti právní úpravy asistované reprodukce právě opačné. Nejde tudíž o „komparaci“ ve vlastním slova smyslu, byť je tato kapitola jako komparace označena. To, co jsem zmínila výš, je jediný komparační prvek oné kapitoly.

Celkové hodnocení. Autorka předložila všestrannou a zvolené téma vyčerpávající analýzu, která svědčí o jejích velmi dobrých znalostech reprodukčních procesů především. Způsob zpracování získaných informací a vypracování konečné podoby textu však z velké části na mne působí jako učebnice nebo jako komentář (až na hranici pouhé popisnosti). Postrádám průběžnou polemiku, diskusi, hodnocení. Autorka sice shledává nedostatky, vidí, co je třeba právně řešit, ale jinak je vlastně se vším spokojena (!).

Kromě toho je v práci poměrně mnoho drobných, nikoli podstatných, chyb různé povahy (např. Code civil, nikoli civile – jde zřejmě o záměnu s Codice!; občanský zákoník, zákon č. ... by si zasloužil vhodnou legislativní zkratku; nárok na úhradu reprodukce pojištěním (?); formulace textu v posledním odst. na str. 89; atd.). Před případným publikováním práce by chyby měly být

odstraněny, protože celkem zbytečně snižují její hodnotu.

Přes uvedená negativa hodnotím předloženou práci vysoce kladně, a to počínaje zvoleným tématem, které je aktuální, přes velmi dobrou práci s judikaturou (včetně rozhodnutí ESLP), a zpracováním tématu konče.

Takto konstatuji, že doktorandka svůj úkol zvládla a její předložená práce splňuje požadavky kladené na práce rigorózní.

Proto d o p o r u č u j i uznání předložené diplomové práce za práci rigorózní a její přijetí k ústní obhajobě.

V Praze, 12. května 2017

doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.
oponentka